

”DET VAR BÄTTRE FÖRR”

I ett källarhål på Vengatan 52 sitter Landskronas lyckligaste man. Han heter Thord Lindblom, fyllde femtioåttan nu i vår och är övertygad om att nu, äntligen, ska dörrarna öppnas för honom, för partiet, för hans älskade stad. I går kväll fanns det inte en stol ledig här nere när medlemmarna samlades till möte, det första efter valet: femtiofem personer, och han har själv svårt att förstå hur de fick plats. I dag ska nya möten planeras, nya frågor besvaras, en helt ny situation hanteras. Nu går, som han säger, mobiltelefonen varm. Ingenstans i landet har det gått bättre för partiet än här.

– Nu ska vi upp härifrån, säger Thord Lindblom och menar källarlokalen som partiet haft alltsedan starten strax före förra valet. Så här kan vi inte längre ha det.

Hans klädsel går i svart – skjorta, byxor, skor, strumpor; sammetskragen på den svart- och vitrutiga kavajen – fast håret är blondt, också mustaschen i det långsmala, oftast uttryckslösa ansiktet. De blå ögonen släpper besökaren bara när hans svar kräver en stunds reflexion. Det händer sällan.

– Det är många saker ihop, svarar han omedelbart på frågan om varför denna Sverigedemokraternas stora framgång i just Landskrona.

Han nämner: Jobben. Äldreomsorgen. Brottsligheten – ”som ökar något kolossalt”. Han nämner svikna politiska löften. Han säger: ”Klart jag blir missnöjd” – och menar landskronabon i gemen. Arbetslösheten är högre i Landskrona än i riket i övrigt, här finns fler förtidspensionärer, färre höginkomsttagare, fler utrikesfödda, färre med högskolestudier bakom sig. Alltså ungefär som i andra kommuner där Sverigedemokraterna rönt stora framgångar.

Vem han själv är?

– Landskronit. Sedan fyra generationer.

En kort utveckling:

I Landskrona skiljer man mellan landskroniter, landskronabor och utlänningar. Kommunalrådet Niklas Karlsson (s) är, med viss tvekan, landskronit – ty han är uppvuxen i Härslöv utanför stan, varifrån pappa, riksdagsmannen och ordföranden i arbetarekommunen Anders Karlsson, stammar. Fast mamma är landskronit. Oppositionsrådet Tutti Johansson-Falk (m) är definitivt landskronit: född och

uppvuxen i Landskrona, och med en pappa som byggde grävmaskiner på Landsverk. ("Han fick en guldklocka innan han fyllt fyrtio.") Även Mira Nedeljkovic, chef för nattvandrarerna i stan, betecknar sig som landskronit, om än med ett brett leende: född och uppvuxen i stan, och, framför allt, med pappa på Öresundsvarvet. Landskronaborna är de som flyttat hit. Och utlänningarna, det är dom andra. Slut på utvecklingen, tillbaka till Thord Lindblom i hans källare där han hängt Sverigeflaggor på rad och fyllt anslagstavlan med tidningsurklipp som knappast kräver en kremlolog för att uttolka: "Islam och demokrati oförenliga enligt danskar", "Jag behöver ingen muslimsk friskola", "Politiker gör resa ända till Kanada" och så ett fotografi på en simmande kvinna i sjal med den egenhändigt förfärdigade pratbubblan: "Oooh så skönt! Jag skall ringa till mina släktingar så kommer dom i morgon." Thord Lindblom säger sig vara övertygad om att brottsligheten och invandringen hör. Han påstår att invandrarna står för mellan sjuttio och åttio procent av brotten i Landskrona – siffrorna baserar han på lagman Gunnar Arfwidssons vidräkning med rättvisan när denne gick i pension för några år sedan och egna anteckningar under de år han suttit som nämndeman vid Landskrona tingsrätt – men betonar att han inte drar alla över en kam.

- Det är synd om dem som får bära hundhuvudet.

Några fakta: I hela landet har de anmälda våldsbrotten ökat med 23 procent sedan 1999, i Landskrona med 71 procent. Medan det i fjol anmäldes 637 våldsbrott i Landskrona anmäldes 576 våldsbrott i Borlänge, en stad illa beryktad för sin kriminalitet och med sjuttontusen fler invånare. Vid en jämförelse med lika stora städer, som Trelleborg eller Enköping, kring fyrtiotusen invånare, blir skillnaden större: 352 respektive 402 anmälda våldsbrott under fjolåret.

I Malmö och Helsingborg, de större grannar som Landskrona ofta jämförs med, ökade våldsbrottsligheten med 15 respektive 14 procent.

De anmälda misshandelsfallen har sedan slutet av förra seklet ökat med 61 procent i Landskrona, rånen med 136 procent, fallen av skadegörelse med 53 procent, hoten med 38 procent, fast bilstölderna har minskat och bostadsinbrotten blivit fler för att sedan minska och nu vara lika många som för sju år sedan. Personrånen – där ungdomar rånar framför allt andra ungdomar på pengar, mobiltelefon, bankkort,

även mopeder – har ökat med 170 procent, från 27 till 73 fall under fjolåret. I

Trelleborg anmäldes samma år 16 personrån.

För sjuttio år sedan summerade polisen brottsligheten under ett år: sju inbrott, fyra enklare stölder, åtta snatterier, två bilstölder samt 239 omhändertagna fyllerister. Då hade Landskrona tjugotusen invånare.

Ingen i stan förnekar att brottsligheten är ett problem, tvärtom. Jörgen Patriksson, chef för kommunens fält- och fritidsgrupp, talar om "en allvarlig situation".

Ställföreträdande närpolischefen Mats Karlsson hänvisar till de trygghetsmätningar som görs varje år och säger att människor känner sig mer otrygga i Landskrona än på de flesta andra platser i landet – "och då är det ett problem". Niklas Karlsson, det unga kommunalrådet som förlorade stort i valet och nu sitter blek och förkyld på sjätte våningen i stadshuset, ombeds räkna upp de största problemen i kommunen och då blir det nästan samma lista som Thord Lindbloms: Arbetslösheten. Socialt utanförskap. Brottsligheten. Hans förklaring till nederlaget är ett utbrett missnöje över att han och hans kollegor inte tagit tag i dessa problem på ett, som han säger, "kraftfullt sätt". Han säger att integrationspolitiken har misslyckats, och gör inte minsta lilla försök att bortförklara saken. I kommunfullmäktige bär blott två ledamöter utländska namn, i en stad där nästan var fjärde invånare har utländsk bakgrund. Landskrona BoIS, det anrika fotbollslaget, sägs missgynna invandrartalangerna som flytt till andra lag, till och med över sundet.

De ungdomsgäng som alla pratar om i stan, men ingen riktigt vill definiera, består nästan uteslutande av invandrare. Jörgen Patriksson talar om "kriminell verksamhet i grupp", Mats Karlsson om grupper som "uppträder mer flyktigt, i nätverk" och om ett antal individer, ett femtiotal, som särskilt brottsbenägna. Just för tillfället sitter åtta av dem häktade, den yngsta blott femton år, misstänkta för en synnerligen rå misshandel av en ung man på besök i Landskrona. Båda två skakar dock bestämt på huvudet åt en jämförelse med välorganiserade kriminella sammanslutningar à la Hell's Angels, blir fåordiga när *Landskrona-Postens* omdiskuterade artikelserie om gängkriminaliteten kommer på tal. Att det, vilket påståtts i tidningen, skulle finnas två beväpnade ungdomsgäng i Landskrona med namnen G.A.T.U. och L-a Bloodz vill de över huvud taget inte höra talas om. Att ett par kosovoalbanska tonåringar låter sig intervjuas i tidningen, anonymt, för att få skryta om de hemska brott de

begått med en hänvisning till kriget mot serberna, där de själva ska ha deltagit, och att de därför har "våldet i blodet" – vilket också löpsedeln apostroferade: "Vi har våldet i blodet" – säger de sig inte ha några synpunkter på, med en hänvisning till pressfriheten.

Suad Shala, Suad Shefqet och Alban Bahtiri, som en blåsig fredagseftermiddag står och huttrar på trappan till Landskronas dystra rådhus, har definitivt synpunkter på det. De säger att det inte finns några sådana gäng. De fnyser åt de två som låtit sig intervjuas, säger att de tror de är "coola", kallar dem "småbarn" som pratar strunt. Krigserfarenheter? Tro det.

Fast är de inte själva ett gäng?

Tätt tillsammans med sina kompisar står de här ute på trappan till rådhuset – ett femtontal högljudda tonåringar, alla pojkar, i tuppkam, tröja, jeans och lätta snabba sportskor – och det råder knappast någon tvekan om att de hör till utlänningarnas kategori. De väntar på att en rättegång ska börja. De tar plats. De sprider en osäkerhet omkring sig, bland förbipasserande landskroniter och landskronabor. Däruppe, snart, ska en kompis, en kosovoalban, också han blott femton år gammal, stå upp inför rätten ty han är åtalad för vapenbrott. Men Suad Shala, Suad Shefqet och Alban Bahtiri säger att de inte vet så mycket om den saken – de har bara hängt på, har känt killen sedan länge, ställer naturligtvis upp när en kompis kan behöva moraliskt stöd.

Ett gäng?

– Nej.

Suad Shala, som är äldst av dem, arton år, skakar bestämt på huvudet.

– Allihopa samlas nere på stan, man umgås och träffar kompisar, och sen kallar dom det för gäng.

Själv är han inte ute så mycket nu för tiden: han har en tjej, han läser på bygglinjen, andra året, och fyra kvällar i veckan tränar han fotboll med Asmundstorp IF.

Juniorlaget.

Till Landskrona kom han 1992. Pappa fick jobb på Haldex, som tillverkar bormaskiner, men nu går han på a-kassa.

– Det är svårt att få jobb, säger sonen som en förklaring.

A-kassa, säger också Alban Bahtiri när han får frågan om vad pappa gör, men Suad Shefqet har en pappa som kör truck på ett företag i stan. Själv vill han bli skådespelare, eller fotbollsproffs.

Om kvällarna träffas de alltså på stan, kring Rådhusstorget och Kasernplan, där ungdomsgården Nova ligger, drar längs Östergatan, Eriksgatan, kanske upp mot Dammhagskolan – för det är här i krokarna de flesta bor. Till skillnad från andra städer befolkar invandrarna i Landskrona också stadens centrala delar. Det har sin historiska förklaring. Sedan stan tömts på jobb – Öresundsvarvets nedläggning, Landsverks, Supras, hela textilindustrin som försvann... – stod hundratals lägenheter tomma i centrum, värdarna lockade med förmånliga villkor och ett par tusen flyktingar från det sönderfallande Jugoslavien, med permanenta uppehållstillstånd i näven, flyttade in under åren 1992-94. Därför tar Suad Shala, Suad Shefqet, Alban Bahtiri plats i stan.

Fast en fredagsnatt i oktober är det lugnt på stan. Mira Nedeljkovic och hennes två nattvandrande kollegor som anställts av kommunen (i röda jackor), de fyra frivilliga nattvandrarna från Svensk-Palestinska Vänskapsföreningen (i lila jackor) och de två ordningsvakterna (i grön uniform och skottsäkra västar) har inte mycket annat att göra än att prata med killarna som drar runt i flock, lyssna på krogvakternas berättelser, säga till på skarpen åt några snorungar som far runt i en BMW, kolla upp ett bråk om en bänk utanför Nova – som visar sig inte vara något bråk – men mest bara traska gata upp och gata ner, fika en stund, dra några historier, fika en gång till och minnas med saknad hur det var en gång för länge sedan i Landskrona, för tio år sedan, när staden påstods vara Sveriges mest krogtäta, och man drog runt mellan Midnight, Folkets Hus, Strand, Biljardhallen och John's.

Nu är det dött efter tio.

Mira Nedeljkovic har nattvandrat sedan december i fjol och har ännu inte varit med om något av allt det som lokaltidningen gått på om – bara gammal vanlig trubbig fylla av blågul kulör.

I Sandvången har man antagligen inte heller märkt av den ökade brottsligheten. För den drabbar ju sällan dem. Men de har läst om den i tidningen, blivit förbannade, tyckt att nu får det sannerligen vara slut med daltet. I Sandvången har var tredje

röstande lagt sin röst på det parti som gjort just tryggheten till valfråga, sagt sig värna om omtanken och traditionen, och ställt invandringen – utlänningarna - som det stora hindret på den vägen. Här är folk som folk är mest i Landskrona, bara något äldre, något fattigare, något vitare. Här är Thord Lindblom född. Då var det nybyggt här.

Nu har lövträden vuxit upp och kastar sin skugga över asfalterade gångvägar och välansade gräsmattor, bland tvåvånings- och trevåningshus, en radhuslänga där Sverigeflaggor hänger på rad samt ett och annat höghus. En solig lördagseftermiddag i oktober är det ödsligt och tyst här mellan husen, förutom några barnröster nerifrån Hyresgästföreningens lokal och en kvinna som långsamt stretar hemåt bakom sin rollator. Trafiken från Ringvägen hörs bara som ett svagt brus. Här har man alltid röstat rött. Här röstar man fortfarande rött i riksdagsvalet – Sverigedemokraterna fick tio procent av landskronabornas riksdagsrösterna – men på hemmaplan, i deras älskade stad – Landets krona! - har man uppenbarligen velat markera ett starkt missnöje med sakernas tillstånd.

Abdul Fattah tycker inte det är konstigt alls. Han kom hit som femåring, har vuxit upp i stan, arbetat med allt möjligt, med sina händer framför allt, talar som vilken landskronit som helst, och kan vid fyrtyotvå års ålder konstatera att ingenting längre är som förr. Han gör det med sorg i hjärtat, för han tycker om den här stan. Aldrig har någon fått honom att känna sig utanför, som en utlänning.

– Det var aldrig nånting jag tänkte på när jag växte upp. Man var en i gänget och det var ingenting mer med det.

Hans pappa hade skickats från Syrien till Danmark för att lära sig modern teleteknik, han upptäckte Sverige och tog en dag färjan över till Landskrona, knackade på hos personalchefen på Öresundsvarvet. Nästa morgon hade han ett jobb, en lägenhet, arbets- och uppehållstillstånd. I mellandagarna 1969 kom hustru och lilla Abdul hit.

– Det var bättre förr, säger Abdul Fattah när han kortfattat ska förklara Sverigedemokraternas stora framgång i Landskrona.

– Det var bättre förr, säger också Thord Lindblom.

Förr var han lagbas på Supra. I tjugotre år var hans uppgift att se till att rätt man fanns på rätt plats i rätt tid, och det var ingen som klagade på det. Sedan lade

företaget ner, flyttade verksamheten till Norge. Han fick ett nytt jobb, och ännu ett, men sist och slut blev han arbetslös. Förr hade en man en arbetsplats att gå till, och det var ingen som tänkte mer på det. Bäst var Sverige på sextiotalet.

Anders Sundelin

Fokus 34/2006